

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalakia muutettavaksi siten, että ikääntyneellä etuuden saajalla on oikeus saada soviteltua työttömyysetuutta enimmäismaksuajan täyttymisen sitä estämättä. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että sovitellun työttömyysetuuden enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta silloin, kun henkilö on työskennellyt yrittäjän työssäoloehdon edellyttämän määrän. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sovitellun työttömyysetuuden maksamista koskevaa voimaantulosäännöstä siten, että enimmäismaksuajan täyttymisen estämättä soviteltua työttömyysetuutta voitaisiin myöntää 31 päivään joulukuuta 2004 saakka. Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnteon estyessä rakennus taikka

metsätyöalalla pakkasen vuoksi henkilölle voidaan työttömyysetuuksien sovittelessä säännöistä poiketen maksaa täyttä työttömyysetuutta yksittäisten työttömyyspäivien ajalta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia siten, että tällaisen sääesteen ajalta maksettuihin työttömyyspäivärahaan ei suoriteta valtionosuutta.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen tultua hyväksytyksi. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Soviteltu työttömyysetuus

Työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 1 §:ssä säädetään tilanteista, joissa voidaan myöntää soviteltua työttömyysetuutta. Lainkohdan mukaan soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus osa-aikatyössä työskentelevällä työnhakijalla, jonka työn osa-aikaisuus perustuu työnantajan aloitteesta tapahtuneeseen työajan lyhentämiseen ja työnhakijalla, jonka päivittäistä tai viikoittaista työaika on lyhennetty lomautuksen johdosta tai jonka työnteko on estynyt toisten työntekijöiden sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa. Oikeus on myös työnhakijalla, joka on vastaanottanut enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä ja työnhakijalla, jolla on tuloa sivutoimisesta yritystoiminnasta tai omasta työstä. Lain 4 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan soviteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Enimmäismaksuajan täytyttyä soviteltua työttömyysetuutta voidaan maksaa henkilölle, joka on ottanut vastaan alle kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä. Enimmäiskesto sovelletaan niihin työttömyysetuuksiin, jotka on maksettu ajalta 1 päivästä huhtikuuta 2000 lukien.

Sovitellun työttömyysetuuden enimmäiskesto koskevat säännökset koskevat myös työttömyyspäivärahan lisäpäiviä saavia henkilöitä. Lisäpäiviä voidaan maksaa 500 työttömyyspäivärahapäivän täyttymisestä huolimatta sen kuun loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta taikka jona 500 päivää täyttyy. Jos sovitellun etuuden enimmäismaksuaika täyttyy, ei sovitellun etuuteen ole oikeutta ennen kuin henkilö on täyttänyt uudelleen työssäoloehdon tai on ollut kuusi kuukautta kokoaikatyössä. Lisäpäivillä oleva henkilö ei kuitenkaan saa työssäoloehdon täyttämisel-

llyksi hänelle maksettuja päivärahopäiviä kuten yleensä työssäoloehdon täytyessä tapahtuu, eikä hänen päivärahaansa suuruutta lasketa uudelleen. Näissä tilanteissa lisäpäivien etuus maksettaisiin työssäoloehdon täyttymisen jälkeenkin entisen suuruisena. Toisaalta, jos lisäpäiviltä päivärahaa saava henkilö jatkaisi työskentelyä osa-aikatyössä ilman soviteltua työttömyyspäivärahaa, menetelyllä voi olla vaikutuksia hänen myöhemmän vanhuuseläkkeeseensä.

Sovitellun etuuden enimmäismaksuaika soveltuu huonosti työttömyyspäivärahan lisäpäivillä olevien työttömyysturva-oikeuteen, joka jatkuu kuvatulla tavalla kunnes henkilö saavuttaa laissa säädetyn iän. Tämän johdosta ehdotetaan, että työttömyysturvalain 4 luvun 6 §:n 1 momenttia muutetaan siten, että sellaiselle päivärahasaajalle, joka on ennen sovitellun työttömyysetuuden enimmäismaksuajan täyttymistä täyttänyt lain 6 luvun 9 §:ssä määritellyn lisäpäiviin oikeuttavan iän, voidaan sovitellun työttömyysetuuden enimmäisajan täyttymisestä huolimatta maksaa soviteltua etuutta. Hallitusohjelmassa on sovittu selvitetäväksi ikääntyneiden mahdollisuudet osa-aikatyöhön ilman sosiaaliturvan heikennyksiä, ja hallitusohjelman linjauksen mukaisesti esitetyllä muutoksella parannetaan ikääntyneiden mahdollisuuksia osa-aikaiseen työllistymiseen ilman työttömyysturvan heikennyksiä. Jotta työttömyyspäivärahalla työmarkkinatuella siirtyneet samaan ikäryhmään kuuluvat henkilöt eivät joutuisi päivärahasaajia heikompaan asemaan ehdotetaan, että säännös koskisi myös työmarkkinatueta saajia. Säännös koskisi osa-aikatyön lisäksi myös muita sovitellun perusteita.

Sovitellun työttömyysetuuden laskentaperusteet lisäävät työttömyysaikana tehtävän satunnaisen tai osa-aikaisen työn kannattavuutta suhteessa kokonaan työttömän työttömyysetuuteen ja täten kannustavat vähänsinkin työn tekemiseen. Toisaalta esimerkiksi jatkuvassa osa-aikatyössä korvaustaso osa-

aikatyön palkka ja soviteltu päiväraha yhteenlaskien saattaa muodostaa kynnyksen kokoaikatyöhön hakeutumiselle. Ansiopäivärahassa tätä vaikutusta lieventää osittain se, että laissa on säädökset ansiopäivärahan tason uudelleen määrittelylle henkilön täytettyä työssäoloehdon myös osa-aikaisen työn perusteella. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäismaksuaikaa koskevan säännöksen tarkoitus onkin osaltaan estää tilanteita, joissa sovitellusta etuudesta tulee pysyväisluonteinen palkkasubventio vajaata työaikaa tekeväälle henkilölle.

Nykyisessä työllisyystilanteessa sovitellun työttömyysetuuden enimmäiskesto voi osaltaan nostaa kynnystä hakeutua osa-aikaisiin töihin. Osa-aikatyön vastaanottamista ja osa-aikaisessa työssä pysymistä tulisi kuitenkin tukea tilanteessa, jossa kokoaikatyötä ei ole tarjolla, sen sijaan että osa-aikatyöstä irtisanoitettaisiin ja jätettäisiin kokonaan työttömäksi. Työttömyysturvalain voimaantulosäännöksen mukaan soviteltua työttömyysetuutta voidaan maksaa 36 kuukauden enimmäismaksuajan täyttymisen estämättä 30 päivään syyskuuta 2003 saakka. Voimaantulosäännöksen seurauksena enimmäismaksuajan täytyminen ei ole estänyt sovitellun etuuden maksamista.

Työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n 5 momentin voimaantulosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että soviteltua työttömyysetuutta voitaisiin edelleen maksaa enimmäisajan täyttymisestä huolimatta 31 päivään joulukuuta 2004 saakka.

Työttömyysturvalain 4 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä tai on enimmäisajan tultua täyteen työskennellyt lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitetun palkansaajan työssäoloehdon edellyttämän määrän. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäismaksuaika tulisi saada nollatuksi myös täyttämällä yrittäjän työssäoloehto.

Tämän perusteella ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalain 4 luvun 6 §:n 2 momenttia siten, että enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta myös silloin, kun henkilö on enimmäisajan tultua täyteen työskennellyt 5 luvun 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon

edellyttämän määrän.

1.2. Sääestepäivän ajalta maksettava työttömyysetuus

Työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella kokoaikaisesti vähintään yhdenjaksoisesti kalenteriviikon ajaksi lomautettua henkilöä pidetään työttömänä. Työttömänä pidetään lisäksi muun muassa osa-aikatyötä tekevää ja sellaista lomautettua henkilöä, jonka työaikaa on lyhennetty.

Työttömyysturvalain 4 luvun 1 §:n mukaan soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus muun muassa työnhakijalla, jonka päivittäistä tai viikoittaista työaikaa on lyhennetty lomautuksen johdosta. Soviteltu työttömyysetuus määräytyy työttömyysturvalain 4 luvun 2 §:n mukaisesti sovitte-lujakson työtulon perusteella. Työnhakijalla ei ole oikeutta soviteltuun työttömyysetuuteen, jos hänen työaikansa lomautuksen vuoksi lyhennettyä työviikkoa tehtäessä kalenteriviikon tarkastelujakson aikana ja muissa tapauksissa sovitte-lujakson aikana ylittää 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Sääesteestä johtuvat työnteon keskeytykset rinnastetaan työttömyysturvajärjestelmässä lomautukseen. Näin ollen sääestepäivistä johtuvia työnteon keskeytyksiä arvioidaan kuten muitakin lomautustilanteita. Jos kyse on yhdenjaksoisesta vähintään kalenteriviikon kestävästä keskeytyksestä, kyse on kokoaikaisesta lomautuksesta, ja henkilön työttömyysetuus määräytyy kuten kokonaan työttömän henkilön työttömyysetuus. Jos taas kyse on yksittäisistä sääestepäivistä, henkilön oikeus työttömyysetuuteen säästeen ajalta ratkeaa sovitte-lusäännöksen perusteella.

Myös työttömyysturvan rahoituksessa sääesteestä johtuvat työnteon keskeytykset on rinnastettu lomautuksiin. Siten vastaavalla ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ei suoriteta valtionosuutta.

Sääestepäivien syntyminen ei johdu työaikajärjestelyistä eikä kyseessä ole myöskään varsinaisen työsopimuslain (55/2001) määritellyt lomautus, vaikka tilanne työttömyysturvalakia sovellettaessa tällaiseksi tulkitaan. Kyseessä on ulkoisista olosuhteista johtuva työnteon estyminen, johon kumpikaan

työsopimuksen osapuoli ei voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Eräiden työehtosopimusten perusteella voidaan ennen työn aloittamista suorittaa työmaakohtaisesti työskentelyolosuhteiden arviointi, ja tässä yhteydessä sovitaan niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä työn suorittamisen esteessä on kyse sääesteestä. Työn suorittamisen estävät rajoitukset liittyvät muun muassa pakkasrajoihin. Rajoituksia syntyy myös työssä käytettävien koneiden käyttörajoituksista. Edellytyksistä voidaan työn edistyessä sopia uudelleen. Työnantajalla on oikeus määrätä sääesteen vuoksi estyviä työtehtäviä suorittavat henkilöt niihin työtehtäviin, joita säästä riippumatta voidaan suorittaa. Jos tällaisia muita tehtäviä ei ole tarjolla, kyse on sääestepäivästä.

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sääesteestä johtuvan työn teon estymisen ajalta henkilö ei olisi työttömyysetuuden sovittelun piirissä, vaan hänelle maksettaisiin esteen ajalta sen suuruista työttömyysetuutta, kuin mihin hän olisi oikeutettu ollessaan kokonaan työtön. Tähän liittyen työttömyysturvalakiin ehdotetaan säädettäväksi sääesteen määritelmä.

Ehdotuksen mukaan työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momenttia muutetaan siten, että siihen lisättäisiin uusi 12 kohta, jossa määriteltäisiin sääeste. Sääesteellä tarkoitettaisiin rakennus- ja metsäalalla tapahtuvaa sellaista työn suorittamisen estymistä, joka johtuu pakkasesta. Työttömyysturvalain 4 luvun 1 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, ettei edellä mainitusta sääesteestä johtuvaa työn teon estymistä pidetä lainkohdan 1 momentissa tarkoitettuna, sovitteluperusteeksi säädettynä viikoittaisen taikka päivittäisen työajan lyhentämisenä. Edelleen työttömyysturvalain 4 luvun 1 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan sääesteen ajalta maksettavan työttömyysetuuden määrä olisi sen suurin, kuin minä etuus maksettaisiin henkilön ollessa kokonaan työtön. Lainkohdassa määriteltäisiin myös ne työnantajan maksamat tulot, jotka estävät työttömyysetuuden maksamisen sääestepäivältä.

Lain 11 luvun 4 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin säännös, jonka mukaan ryhmälomautusta

koskevaa menettelyä sovellettaisiin lausunnonantomenettelyssä myös sääestepäivien ajalta. Tästä seuraa, että etuuden maksajan pyynnöstä annetaan työvoimatoimiston tai työvoimatoimikunnan lausunto silloin, jos kyse on lain 2 luvun 3-7 §:ssä säädetyistä edellytyksistä. Kun sääesteen johdosta työnteke estyy alle kymmeneltä työntekijältä, tulee henkilön rekisteröityä työnhakijaksi työvoimatoimistoon työvoimatoimiston määräämällä tavalla esteen alkamispäivänä. Rekisteröityminen voi tapahtua henkilökohtaisesti työvoimatoimistossa ilmoittautumalla, mutta myös esimerkiksi puhelimitse taikka sähköpostilla silloin, kun työvoimatoimisto tämän hyväksyy. Lausunnonantomenettely vastaisi voimassa olevaa käytäntöä.

1.3. Rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan valtionosuutta ei makseta työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetuilta sääestepäiviltä maksettuihin ansiopäivärahoihin.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Sovitelu työttömyysetuus

Enimmäisaikasäännöksen soveltamisaikana soviteltua työttömyysetuutta on kuukaudessa maksettu keskimäärin 19 500 ansiopäivärahan saajalle, 10 300 työmarkkinatuen saajalle ja 3 300 peruspäivärahan saajalle. Kaikista vuoden aikana päivärahaa saaneista noin 27 prosenttia on saanut soviteltua päivärahaa. Työmarkkinatuen saajista 15 prosenttia on saanut soviteltua työmarkkinatukea. Pisimpään soviteltua päivärahaa on maksettu niille, joilla sovittelun perusteena on ollut osaaikatyö tai yritystoiminta.

Vuositasolla enimmäiskeston 36 kuukautta täyttäviä työttömyysetuuden saajia on ansioturvassa arviolta noin 1000, peruspäivärahasa 320 ja työmarkkinatuessa 1300. Heistä 55 vuotta täyttäneitä on ansioturvassa 500, peruspäivärahasa 60 ja työmarkkinatuessa

noin 350 henkilöä. Soviteltua työttömyyspäivärahaa saavista 55 vuotta täyttäneistä henkilöistä noin kaksi kolmasosaa on lisäpäivien piirissä. Todennäköisesti enimmäiskesto sovellettaessa useimmat työttömyyspäivärahan piirissä olevat ikääntyneet luopuisivat osa-aikatyöstä, koska päivärahattomalla kaudella on merkitystä vanhuuseläkkeen tasoon. Tällöin heille maksettaisiin täyttä työttömyyspäivärahaa. Jos enimmäiskesto ei sovelleta, he todennäköisesti jatkaisivat osa-aikatyössä saaden soviteltua työttömyyspäivärahaa. Sitten enimmäiskeston poistaminen ikääntyneiltä vähentäisi kustannuksia. Ansiopäivärahasa vaikutus on vuositasolla 1,6 miljoonaa euroa ja peruspäivärahassa 60 000 euroa. Valtionosuus vähenisi ansiopäivärahassa noin 280 000 euroa ja peruspäivärahassa 60 000 euroa.

Vuonna 2003 ansiopäivärahamenot vähenivät noin 200 000 euroa, josta valtionosuus on 35 000 euroa, työttömyysvakuutusrahaston osuus 155 000 euroa ja työttömyyskassojen osuus 11 000 euroa. Peruspäivärahassa vaikutukset vuonna 2003 ovat noin 10 000 euroa.

Työmarkkinatuen saajien ja alle 55-vuotiaiden työttömyyspäivärahan saajien käyttäytyminen enimmäiskeston täytyessä on vaikeammin ennakoitavissa. Esimerkiksi työmarkkinatuella olevat voivat pyrkiä jatkamaan osa-aikatyötä täyttääkseen työssäoloehdon. Jos nykyisessä työllisyystilanteessa puolet pyrkisi enimmäiskeston täytyessä hakeutumaan kokoaikatyöhön tai jatkaisi osa-aikatyötä ilman työttömyysetuutta ja puolet luopuisi osa-aikatyöstä saaden täyttä työttömyysetuutta, muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta vuoden 2004 loppuun mennessä. Pitemmällä aikavälillä kustannuksia kuitenkin syntyisi, jos soviteltua työttömyysetuutta maksettaisiin jatkuvasti ilman enimmäiskesto.

Sääestepäivät

Sääestepäiviä koskevan muutoksen osalta ansioturvassa kustannuksia aiheutuu niistä viikoista, joina pakkasrajan ylittäviä päiviä on yksi ja joilta nykyisin ei makseta soviteltua työttömyyspäivärahaa. Päivärahapäivien

määrä kasvaisi arviolta 25 000 päivällä, jos sääestepäiviksi luetaan Pohjois-Suomessa ne päivät, jolloin pakkasta on vähintään 20 astetta ja muilla alueilla päivät, jolloin pakkasta on vähintään 15 astetta. Ansiopäivärahan lisäkustannuksen on arvioitu olevan rakennus- ja metsäalalla yhteensä 1,3 miljoonaa euroa. Ansiopäivärahamenot alenisivat kuitenkin niiltä viikoilta, joina pakkaspäiviä on kahdesta neljään, noin 0,3 miljoonaa euroa. Muutoksen kustannusvaikutus on yhteensä noin 1 miljoonaa euroa. Muutos vaikuttaisi ennen kaikkea rakennus- ja metsäalalla, jossa sen piirissä on noin 8 500 henkilöä.

Kun työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia muutetaan ehdotetulla tavalla, muutoksella ei ole vaikutusta ansiopäivärahojen valtionosuuteen. Työttömyysvakuutusrahaston osuus kasvaa ehdotuksen johdosta 945 000 euroa ja työttömyyskassojen osuus 55 000 euroa. Peruspäivärahassa ja työmarkkinatuessa ehdotetulla muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta, joten muutos ei lisää valtion osuutta.

2.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Soviteltu työttömyysetuus

Soviteltua päiväraha saaneita on lukumääräisesti eniten ikäryhmissä, joissa myös ansiopäivärahan saajia on eniten. Mitä pidempään soviteltua päivärahaa on maksettu, sitä suurempi osuus saajista kuuluu vanhempiin ikäluokkiin. 55 vuotta täyttäneiden ryhmä on kuitenkin poikkeus, sillä soviteltua päivärahaa saaneiden osuus ikäluokan kaikista saajista on tässä ikäluokassa alhaisin, 14 prosenttia. Lisäpäivillä olevat ovat harvemmin tehneet työttömyyden aikana osa-aikaista työtä. Kuitenkin niistä, joille soviteltua päivärahaa on maksettu yli 30 kuukaudelta, runsaat puolet on 55 vuotta täyttäneitä. Kaikista soviteltua päivärahaa saavista vajaat kaksi prosenttia on ollut lisäpäivillä, mutta henkilöistä, jotka ovat saaneet yli 30 kuukautta soviteltua päivärahaa, runsas kolmannes sai päivärahaa lisäpäiviltä.

Sovitellun päivärahassa saajat jakaantuvat hyvin epätasaisesti eri ammattiryhmiin ja

työttömyyskassoihin. Ansioturvan rekisteritietojen mukaan soviteltua päivärahaa on p-simpään maksettu yhdenjaksoisesti henkilöille, jotka ovat toimineet kiinteistöhoito- ja siivoustyön tai sihteeri- ja toimistotyön ammateissa. Eniten soviteltua päivärahaa maksetaan Palvelualojen työttömyyskassan ja Kunta-alan työttömyyskassan jäsenille.

Sovitellun päivärahan saajista kolme neljäsosaa on ollut naisia. Sovitellun työttömyysetuuden saaminen vain lyhyen aikaa on miehillä yleisempää kuin naisilla. Soviteltua ansiopäivärahaa saaneista miehistä noin 63 prosenttia on saanut soviteltua päivärahaa enintään puolen vuoden ajan. Naisilla vastaava osuus on 48 prosenttia. Nykyisin voimassa olevia säännöksiä sovellettaessa enimmäiskeston täytyminen koskee useammin naisia kuin miehiä. Koska naiset saavat miehiä useammin soviteltua etuutta yhdenjaksoisesti, enimmäisaika täyttyy naisilla myös nopeammin kuin miehillä. Ehdotettu enimmäisajan pidentäminen hyödyttäisi ennen kaikkea matalapalkkaisilla naisaloilla työskenteleviä, koska näillä aloilla tehdään runsaasti sovitellun työttömyysetuuden piirissä olevaa työtä.

Sääestepäivät

Jos sääestepäiviä on viikossa kahdesta neljään, niin soviteltuna päivärahana maksetaan enemmän kuin mitä työttömiltä päiviltä maksettaisiin. Jos työttömiltä päiviltä maksettaisiin täyttä päivärahaa, suurimmat menetykset tulisivat niissä tilanteissa, joissa sääestepäiviä on viikon aikana kaksi. Erotusta tosin lieventää 90 prosentin sääntö, mikä tulee sovellettavaksi jo keskipalkan tasolla. Soviteltu päiväraha ja tötulo voivat yhteensä olla enintään 90 prosenttia päivärahan perusteena olevasta palkasta.

Tilanteissa, joissa sääestepäiviä on viikossa yksi, työttömiltä päiviltä maksettu täysi päiväraha muodostuisi suuremmaksi kuin voimassa olevan lain mukaan, koska soviteltua päivärahaa ei noudatettavan sovitelusuuden mukaan voida lainkaan maksaa työajan ylittäessä 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Vain sellaisissa tapauksissa, joissa päiväraha on määritelty työstä saatua palkkaa alemmasta palkasta, työttömiltä päiviltä maksettava päiväraha antaa enemmän kuin soviteltu päiväraha. Jos tilanne olisi toisinpäin, työttömyyspäiviltä maksettavaan päivärahaan siirtyminen tuottaisi kaikkein suurimmat menetykset.

Muutoksesta hyötyjiä ja häviäjiä olisi yhtä paljon. Hyötyjien saama tulonlisäys on kuitenkin huomattavasti suurempi kuin kahden tai useamman sääestepäivän tilanteessa syntävä menetys. Mitä matalampi palkkataso, sitä suurempi menetys olisi, jos sääestepäiviltä maksettaisiin täyttä työttömyyspäivärahaa. Tämä pätee kaikissa niissä tilanteissa, joissa sääestepäiviä on viikossa kolme tai neljä. Sen sijaan, jos sääestepäiviä on viikossa kaksi, tulee alemmilla palkkatasoilla nykyisin sovellettavaksi 90 prosentin sääntö ja tästä syystä euromääräinen menetys voi olla korkeammalla palkkatasolla suurempi.

Rakennusliiton arvion mukaan sääesteiden piirissä olevista henkilöistä kolme prosenttia olisi naisia. Koska sääesteiden piirissä olevat alat ovat miesvaltaisia, ehdotettu muutos hyödyttäisi ennen kaikkea miehiä.

3. Valmistelu

Vuosille 2003—2004 tehdyn tulopoliittisen sopimuksen perusteella sosiaali- ja terveysministeriön johdolla asetettiin kolmikantainen työryhmä selvittämään, jatketaanko sovitellun päivärahan maksamista sitä 36 kuukauden enimmäisajan saaneille, sekä voidaanko ja millä edellytyksillä työttömyysturvalakia muuttaa siten, että sääesteiden vuoksi lomautetut työntekijät rinnastetaan kokoaikaisesti lomautettuihin työntekijöihin. Sosiaali- ja terveysministeriö käynnistämään selvitystyöhön osallistuivat sosiaali- ja terveysministeriö ja keskeiset työmarkkinajärjestöt. Selvitystyön aikana kuultiin työministeriötä sekä rakennusteollisuusliittoa.

Esitys on valmisteltu selvitystyön pohjalta virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriossa yhteistyössä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu työministeriötä, Kansaneläkelaitosta, Vakuutusvalvontavirastoa, Työttömyysvakuutusra-

hastoa ja Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry:tä.

4. Tarkemmat säännökset

4.1. Valtioneuvoston asetukset

Valtuutussäännös koski valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäviä säännöksiä niistä olosuhteista, joiden vallitessa sääeste voi olla olemassa. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin niistä työtehtävistä, joiden suorittaminen voi sääesteen vuoksi estyä.

5. Voimaantulo

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen tultua hyväksytyksi. Työttömyysturvalain muuttamisesta annetun lain 15 luvun 1 §:n 5 momentin enimmäismaksuaikaa koskevaa voimaantulosäännöstä sovellettaisiin 1 päivästä lokakuuta 2003 lukien. Lain 4 luvun 1 §:n 2 ja 3 momenteja sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2004 lukien. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 6 §:n 1 ja 2 momentti, 11 luvun 4 §:n 3 momentti ja 15 luvun 1 §:n 5 momentti, ja
lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin uusi 12 kohta, 1 luvun 5 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä 4 luvun 1 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

12) sääesteellä työsuhteessa rakennus- ja metsäalalla tapahtuvan työn suorittamisen estymistä, joka johtuu yksinomaan ja välittömästi pakkasesta ja jonka johdosta työnantajalla ei ole työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista palkanmaksuvelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset olosuhteista, joiden vallitessa sääeste voi olla olemassa, ja työtehtävistä, joiden suorittaminen sen vuoksi saattaa estyä.

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Viikoittaisen työajan lyhentämisenä ei pidetä sääesteestä johtuvaa työajan lyhentymistä, jossa työnteko estyy yhdeltä tai useammalta päivältä. Pakkasraja, jolloin sääeste on olemassa, määritetään rakennusalalla ennen työn aloittamista työmaakohtaisesti rakennustyövaihe ja työmaan muut olosuhteet huomioon ottaen. Vastaavasti metsäalalla voidaan etukäteen tarvittaessa määrittää sääesteeksi pakkasraja, jolloin ulkona työskenteilyä ei voida kohtuudella vaatia.

Työttömyysetuus maksetaan 2 momentissa

tarkoitettussa tilanteessa sen suuruisena kuin minä etuus maksettaisiin henkilön ollessa kokonaan työtön. Jos työnantaja on sääesteen vuoksi maksanut tai hänellä on velvollisuus maksaa palkkaa tai muuta vastiketta taikka korvausta työnteon estymisestä, työttömyys-etuutta ei tällaiselta päivältä makseta.

6 §

Enimmäisaika

Soviteltua työttömyys-etuutta maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Soviteltua työttömyys-etuutta voidaan sanotun enimmäisajan jälkeenkin maksaa 1 §:n 3 kohdan perusteella. Sovitellun työttömyys-etuuden maksamisen enimmäisaikaa ei sovelleta henkilöön, joka ennen sen täyttymistä on täyttänyt 6 luvun 9 §:ssä määritellyn iän.

Enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä tai on enimmäisajan tultua täyteen työskennellyt 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon edellyttämän määrän.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Ryhmälomautetusta ja henkilöstä, jonka työnteke on estynyt sääesteen vuoksi, työ-

voimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä lausunnon vain 2 luvun 3–7 §:ssä säädettyistä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää.

15 luku

Voimaantulosäännökset

1 §

Voimaantulo

Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään, soviteltua työttömyys-etuutta voidaan enimmäisajan täyttymisestä huolimatta myöntää 4 luvun 1 §:n 1 momentin 1–4 kohdissa tarkoitetulle henkilölle työttömyysajalta 31 päivään joulukuuta 2004 saakka.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Sen 4 luvun 1 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2004 lukien ja 15 luvun 1 §:n 5 momenttia sovelletaan 1 päivästä lokakuuta 2003 lukien.

Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa oikeaa viran puolesta ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn työttömyys-etuutta koskevan päätöksen, jossa soviteltu työttömyys-etuus on evätty tässä laissa tarkoitetun enimmäismaksuajan täyttymisen vuoksi.

2.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1301/2002 seuraavasti:

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

tuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta. Työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun säästeen ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitet-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 6 §:n 1 ja 2 momentti, 11 luvun 4 §:n 3 momentti ja 15 luvun 1 §:n 5 momentti, ja
lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin uusi 12 kohta, 1 luvun 5 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä 4 luvun 1 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

 12) sääesteellä työsuhteessa rakennus- ja metsäalalla tapahtuvan työn suorittamisen estymistä, joka johtuu yksinomaan ja välittömästi pakkasesta ja jonka johdosta työnantajalla ei ole työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista palkanmaksuvelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset olosuhteista, joiden vallitessa sääeste voi olla olemassa, ja työtehtävistä, joiden suorittaminen sen vuoksi saattaa estyä.

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Viikoittaisen työajan lyhentämisenä ei pidetä säästeestä johtuvaa työajan lyhentymistä, jossa työnteko estyy yhdeltä tai useammalta päivältä. Pakkasraja, jolloin sääste on olemassa, määritetään rakennusalalla ennen työn aloittamista työmaakohtaisesti rakennustyövaihe ja työmaan muut olosuhteet huomioon ottaen. Vastaavasti metsäalalla voidaan etukäteen tarvittaessa määrittää säästeeksi pakkasraja, jolloin ulkona työskentelyä ei voida kohtuudella vaatia.

Työttömyysetuus maksetaan 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa sen suuruisena kuin minä etuus maksettaisiin henkilön ollessa kokonaan työtön. Jos työnantaja on säästeen vuoksi maksanut tai hänellä on velvollisuus maksaa palkkaa tai muuta vastiketta taikka korvausta työntöön estymisestä, työttömyysetuutta ei tällaiselta päivältä makseta.

6 §

Enimmäisaika

Soviteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Soviteltua työttömyysetuutta voidaan sanotun enimmäisajan jälkeenkin maksaa 1 §:n 3 kohdan perusteella.

Enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä tai on enimmäisajan tultua täyteen työskennellyt 5 luvun 3 §:ssä tarko-

6 §

Enimmäisaika

Soviteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Soviteltua työttömyysetuutta voidaan sanotun enimmäisajan jälkeenkin maksaa 1 §:n 3 kohdan perusteella. *Sovitellun työttömyysetuuden maksamisen enimmäisaikaa ei sovelleta henkilöön, joka ennen sen täyttymistä on täyttänyt 6 luvun 9 §:ssä määritellyn iän.*

Enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä tai on enimmäisajan tultua täyteen työskennellyt 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon edellyttämän

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tetun työssälöehdon edellyttämän määrän.

määrän.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Ryhmälomautetusta työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä lausunnon vain 2 luvun 3—7 §:ssä säädetyistä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää.

Ryhmälomautetusta ja henkilöstä, jonka työteko on estynyt sääesteen vuoksi, työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä lausunnon vain 2 luvun 3—7 §:ssä säädetyistä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää.

15 luku

Voimaantulosäännökset

1 §

Voimaantulo

Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään, soviteltua työttömyysetuutta voidaan enimmäisajan täyttymisestä huolimatta myöntää 4 luvun 1 §:n 1—4 kohdissa tarkoitettulle henkilölle työttömyysajalta 30 päivään syyskuuta 2003 saakka.

Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään, soviteltua työttömyysetuutta voidaan enimmäisajan täyttymisestä huolimatta myöntää 4 luvun 1 §:n 1 momentin 1—4 kohdissa tarkoitettulle henkilölle työttömyysajalta 31 päivään joulukuuta 2004 saakka.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Sen 4 luvun 1 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2004 lukien ja 15 luvun 1 §:n 5 momenttia sovelletaan 1 päivästä lokakuuta 2003 lukien.

Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa oikeaseurasta tai viran puolesta ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn työttömyysetuutta koskevan päätöksen, jossa soviteltu työttömyysetuus on evätty tässä laissa tarkoitetun enimmäismaksuajan täyttymisen vuoksi.

2.

Laki**työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1301/2002 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

 Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta. Työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

 Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun säänteen ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta. Työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 mikuuta 2004.*
